

Dasadhamma-Suttam

Deset skutečností, které si má mnich či mniška často připomínat

Ctihodného Thery Áyu Kusalánandy (KA) se k tématu ptá ctihodná Ayya Vajira (AV) v Kananvile 7. 7. 2003 (první část rozhovoru).

- AV: Ctihodný pane, chci tě požádat o přesnější vysvětlení deseti bodů uvedených v Dasadhamma-Suttam, kterou recituji dvakrát denně. Chci se tě zeptat, ve vztahu ke své mnišské praxi, co ty jednotlivé body znamenají. Co si ve své mnišské praxi mohou reflektovat na základě té recitace.
- KA: Takže to už sama říkáš, ctihodná paní, že tato sutta, ten její text je určen k tomu, aby sis mohla reflektovat, co děláš, jakým způsobem žiješ svůj mnišský život. Ty tu suttu máš v páli i v češtině, no a v tom výtisku jsou doslovné překlady. Do jaké míry tomu rozumíš?
- AV: No, rozumím těm překladům na verbální úrovni. Co mi ale dělá problémy, je to propojení s mým mnišským životem, tedy vztah slovo-skutečnost. Jak vlastně to, co žiju, odpovídá tomu, co v té suttě denně recituju. Například, na co všechno si můžu vztáhnout ten první bod „*vevanniyamhi ajjhupagato ‘ti pabbajitena abhinham paccavekkhitabbam* – Mimo sociální normy jsem postavení dosáhl(a), tak z domova vysvobozený si má často připomínat.“ Co si můžu představit pod slovy „Mimo sociální normy“. Pro mne osobně to je oholená hlava a to, že si ráno obléknu čívaru. Tím jsem odlišená od ostatních.
- KA: Takže to už jsi u prvního z těch deseti bodů, ctihodná paní. My je probereme, aniž bychom se příliš zabývali formální stránkou. Nebudu ti tu, ctihodná Vajiro, dlouze vysvětlovat, co vše souvisí s tím, že je to sutta, tedy promluva Buddhova, kterou si zapamatoval a na prvním koncilu pak přednesl ctihodný Anurudha. Budiž jen zmíněno, že on byl při kanonizaci zodpovědný za sbírku Anguttara Nikáya, v níž je Dasadhamma-Suttam zahrnuta. Stejně jako ctihodný Ánanda, který byl zodpovědný za ostatní suttu, i ctihodný Anurudha začíná recitaci formulí „*evam me sutam* – tak jsem slyšel.“ To je v páli znamení toho, že text platí jako slovo Buddhovo. A k tomuto ti, ctihodná, přece jen chci říci pár vysvětlení, než se spolu pustíme do jednotlivostí mnišského života, jež jsou v této suttě instruovány.

Někteří kritici se dělají zajímavými tím, že zpochybňují části kánonu a vyhledávají texty, které podle nich nejsou pravé. Ti pak prohlašují, že to je asi sutta, která byla zaznamenána poprvé až po Buddhovi. Všechny suttu byly zaznamenány až po Buddhovi. Jo, takže to jsou hlupáci na druhou, kteří takovéto rádoby zajímavé kritiky nabízejí.

K písemnému zaznamenání Buddhova učení došlo až 500 let po Buddhovi tady na Srí Lance. První kanonizace byla provedena ale hned po Buddhově smrti na první Sangáyaně, při první Sangíti, první recitaci. To byla první kanonizace. Tenkrát poprvé recitovali všechno, co Buddha řekl, a recitoval to hlavně ctihodný Ánanda, případně Anuruddha, Upáli a jiní vysoce uznávaní mniši. My zde pracujeme se suttou, jak si ji zapamatoval ctihodný Anuruddha. A je to sutta, která na rozdíl od většiny sutt třeba z Majjhima Nikáyi nebo Dígha Nikáyi není vyprávěcí, nýbrž obsahuje přímé instrukce. No, a zde zase je rozdíl mezi přímou instrukcí v suttách z Anguttara Nikáyi anebo ze Samyutta Nikáyi.

Samyutta Nikáya má přímé instrukce tím způsobem, že ten instruktor, třeba i sám Buddha, je recituje tak, že předřikává tomu instruovanému, co si má zpřítomňovat. A jsou publikovány už i české překlady některých sutt ze Samyutta Nikáyi, na kterých je vidět, že ten překladatel toto nechápe, že tohleto neví. V Samyutta Nikáyi jsou to instrukce, které podávají návody jako počítačový manuál, z kterého si uživatel vybírá. Trochu jinak je to zde v Anguttara Nikáyi, kde nemáme výčet různých alternativ, tady Buddha dává velmi stručně přímé pokyny, co mají mniši dělat. Než jsi se stala učitelkou Dhammy, ctihodná Vajiro, tak jsi jako počítačová inženýrka a

lektorka vyučovala postupy zacházení se software; když jste byli u počítače, tak jsi svým žákům suše říkala, co mají udělat. Zde je postup podobný. Ctihodný Anuruddha reprodukuje po té uvodní formuli *evam me suttam* instrukci tak, jak Buddha oslovil mnichy otázkou. No a pak následuje ten dialog.

AV: To jsi mi, ctihodný, vysvětlil kontext Dasadhamma–Suttam, takže vím, jak je ta instrukce dáována. Nyní ale pojďme už k obsahu instrukcí. Co všechno v mém mnišském životě je ovlivněno těmito deseti přímými instrukcemi?

KA: A co tedy Vznešený těm mnichům říká? Oslovuje je: „Mnichové, bratři!“ a to samé, co říká, platí i pro sestry, bhikkhuni, které tam tehdy byly okolo. Když Buddha oslovuje „bhikkhové“, tak to je i pro bhikkhuni. A jako instrukci říká: „Je deset věcí, které si máte často připomínat.“ A oni mu odpovídají: „Ano, pane.“ „A kterých deset?“ Buddha je tedy vyjmenovává a stručně charakterizuje. No a k té první jsi se, ctihodná, už teď vyjádřila. „*Vevanniyamhi ajjhupagato*“ pro tebe jasně znamená, že jsi odlišená od obyčejných lidí, jsi mimo jakoukoliv sociální kategorii.

Tenkrát v Indii těm sociálním skupinám říkali *vanna*, což doslova znamená barva a překládá se jako kasta. *Vanna* znamená barvu, jakého jsi zabarvení i u nás, když se řekne, ukaž svoje karty, přiznej barvu. Kam patříš, do které skupiny? Tak to je význam toho slova *vanna*. Ve staré Indii měli čtyři základní barvy. Samozřejmě, že na náboženské slavnosti všichni chodili v bílém obleku, ale podobně i tam měly barvy význam při společenském rozlišování. Tak jako tehdy v Indii i naše společnost dnes je kategoriemi strukturovaná a máme tedy intelektuály, vědecké pracovníky, politiky, pracovníky na úřadech, zemědělské pracovníky, dělníky v továrnách, umělce, poctivé řemeslníky, ale i podvodníky, zloděje a kriminálníky – to jsou sociální skupiny, které jsou míněny tím pojmem *vanna*. A tyto sociální skupiny včetně všeho, co k nim patří, jsou více méně každému jasné. Například černě oblečený právník nebo bíle obléknutý lékař by určitě neprovdal svou dceru za syna oranžově obléknutého metaře. Samozřejmě, že i v Evropě se poctiví metaři chovají jinak než podvodníci v parlamentě. Takže my ty barvy máme zrovna tak, jako to měli oni. No a v té první instrukci to první slovo *vevanniyamhi* znamená, že jsem mimo barvu. Ztratil jsem barvu, ale nejsem ani chameleon, který také nepatří do žádné barvy. Jsem úplně mimo barvu, jsem mimo sociální normy, protože s tou barvou, s každou sociální skupinou jsou vázány nějaké normy, které na mne neplatí. Ať už profesní morálka, zvyklosti, způsoby vystupování... Takže každá ta barva, každá ta skupina má svoje normy, návody jak jednat. A tady to první slovo je *vevanniyamhi* – mimo barvy jsem se dostal; *ajjhupagato* – *gato*, je od slovesa *gacchati* – jít; *ajjhupa* – dává význam „vyšel jsem nad to“. Takže vystoupil jsem z těch škatulek, ze sociálních struktur. No a to jako mniška žiješ, ctihodná paní. Takže tomu rozumíš?

AV: Tomu rozumím. Ale to, co teď vidím u nás v klášteře se srílanskými mniškami, je trochu jinak. V této kultuře mnich a mniška mají své jasné sociální postavení a jsou součástí života ve vesnici naprosto normálně jako určitá sociální skupina. ...a znemožňuje jim to do jisté míry praktikovat svatý život podle původního Buddhova učení.

KA: ...a to jsme tady na Srí Lance možná míň integrováni jako sociální skupina než třeba v Barmě nebo Thajsku, kde se vlastně mniši stali profesní skupinou neboli kastou. Ale i tady, jak jsi už zjistila, mnoho mnichů vůbec nejsou mniši, jsou to faráři, kněží a kněžky.

AV: Vlastně v tomto prostředí je obtížné najít cestu jak žít svatý život pro člověka, který nezná tuto kulturu a není moc pokročilý v Dhammě. Myslím i na mnichy a mnišky z ciziny. Tyto skutečnosti je mohou strhávat zpět do některých sociální škatulí.

KA: ...to nejen můžou. Kdo jdou za mnicha, tak jsou hned zařazováni. Valná většina mnichů a mnišek, nejen tady na Srí Lance, se takto zařazují do určité kasty. Opravdové mnišství tu sice ještě možné je, ale právě ono kastovnictví se z Asie zavádí taky do Anglie, do Německa, do

Evropy, zrovna tak jako do Ameriky, Austrálie atd. A to pak už není mnišství, o které se snažíme ve smyslu Dasadhamma–Sutty. Já vlastně neznám v Evropě či v Americe ani jednoho mnicha, ani jednu mnišku, včetně těch slavných, co píšou knihy o mnišství, kteří by věděli, co to znamená. Oni vlastně přenášejí thajský, barmský nebo srílanský buddhismus a jeho kastovní normy do Evropy. Je to tak a právě proto v naší Áyukusala tradici, kde opravdu žijeme jako mniši, zdůrazňujeme, že jsme jiní.

AV: Takže, to je k prvnímu z těch deseti bodů. Ten druhý bod, ta druhá instrukce zní „*parapatibaddhá me jiviká*“ – pro dobro druhých je můj styl života.

KA: Hm. Jak tomu rozumíš?

AV: Já tomu rozumím tak, že bych měla být dobrá. A umožnit druhým být dobrý. Co jsem k tomu slyšela od ctihodné Vijity, tak je to jejich dobro hlavně v tom, že mě mohou podporovat, že mohou dělat záslužné činy ve smyslu Dhammy.

KA: To je hezky řečeno. To znamená, že ten, kdo ti to říkal, tak to docela pochopil. Jde o to dobro druhých, jak pro ně, tak od nich. Tady máme zase tu reciprocitu, jako u pojmu *bhaya*, který znamená jak ohrožení tak i strach z něj. *Bhadda* nebo *bhadra* znamená důstojné štěstí. *Baddha* či *patibaddha* znamená vazbu, závaznost či lásku k druhým, kteří jsou míněni tím pojmem *para*. Tady zase vidíš, že páli se nedá překládat lexikálně slovo od slova, že jednotkou významu není slovo, nýbrž výrok, jak zdůrazňuji v učebnici Páli – jazyk, texty, kultura. Pro dobro druhých tu jistě znamená, že jsi tak dobrá, že oni mohou být bez obav dobří k tobě, že oni ti můžou dát dánu, že se necháváš obdarovat, aniž bys jim tím způsobila něco zlého. Protože nechat se obdarovat je normálně spojeno se závazky. Když někdo někomu něco dá, tak musí od něj něco dostat zpátky. Je tam kšeft. Kdežto tady ty jim umožňuješ, aby oni dávali, aniž by čekali něco zpátky. Jsou dobří už tím dáváním. Nic neztrácejí a nic tím neztratí ani do budoucna. Není tady jakési dobro pro někoho na úkor někoho jiného. Dávají z vlastního rozhodnutí to, co mají k dispozici, nikomu nic neberou ani neupírají. To znamená, že „pro dobro druhých“ není jako v křesťanském či mahajánovém pojetí: sebe obětovat a dělat něco, čím budeš sama sobě ubližovat, aby těm druhým bylo dobře. To je zvrácenost, která je vázaná na křesťanský ideál mučedníka nebo na buddhistický ideál bodhisatvy. Takže to Buddha rozhodně nechtěl.

AV: Mě k tomu teďka, ctihodný, napadá, že jsem byla vychovaná potlačovat své vlastnosti proto, aby ten druhý se necítil blbě, když mi něco dává. Byla jsem vedena k tomu brát si upejpavě nebo raději vůbec ne.

KA: Byla jsi slušně vychovaná holčička.

AV: Tak. A přenáší se mi to samozřejmě i sem...

KA: No tak tady to nemá s tím vůbec co dělat. To, že je tvůj styl života, *bhikkhu-jiviká*, pro dobro druhých, pro jejich štěstí, *bhadda*, tak to je dobro tím, že oni rostou v dobru. To není dobro tím, že dostanou víc peněz, víc věcí, že je to materiálně pohodlnější. Ale to dobro *bhadda* znamená, že oni můžou být dobří sami před sebou. Ostatně zde máme tu dobrou záměnu podobně znějících slov *bhadda* a *baddha*. Co my děláme, to děláme jako mniši a mnišky tak, aby ti druzí mohli být dobří. To, jestli my jsme upejpaví nebo ne, o tom tady vůbec není řeč v tomhle řádku. Samozřejmě, že Buddha se věnoval i tomu.

Já ti, ctihodná paní, k tomu řeknu konkrétní případ. Jeden z mých mnichů šel na pindapátu a přišel zpátky s mísou plnou, s taštičkou plnou, bylo to neúnosné – mísa plná rýže, taštička plná ovoce, dostal taky nějaké toaletní potřeby... Říkal mi: „Já jsem musel ty ostatní odmítnout. Byl jsem jenom u pár domů. Mě to stačilo. Vždyť tohle nám stačí.“ No a já jsem mu na to řekl: „Jakýpak stačí. Ty nechodíš na tu pindapátu sbírat tu rýži pro nás. Ty si od nich nebereš pro sebe to mýdlo, ručníčky a to, co nejvíce dávají, tedy léky proti bolesti a toaletní potřeby pro čistotu, to vše nebereš proto, že to máš pro sebe. Ty to bereš proto, aby oni měli možnost to dát!“ Takže

tady nelze odmítnout někoho. Ty jim můžeš říct: „Podívejte, mám už mísu plnou. Dejte symbolicky jen jeden banán, jednu sušenku.“

Chápeš ten rozdíl? My nechodíme na pindapátu sbírat rýži, abychom se najedli. My chodíme na pindapátu proto, aby nás oni směli obdarovávat, a aby měli ten pocit toho dobra. Naše závislost na dárcích spočívá v tom, že jim umožňujeme, aby si mohli říct „něco jsem daroval, něco jsem darovala“.

No a to byl velmi inteligentní mnich, vysokoškolsky vzdělaný, několik let studoval Dhammu... Slyšel předtím tu instrukci, když ale přišel z té pindapáty s přeplněnou mísou a neúnosnou taškou, tak pak teprve mu to začalo dobíjet. Pochopil, co má dělat pro dobro druhých tím, že žije v závislosti na nich. Takže to je tady míněno, chápeš? Pro dobro druhých. Neubližovat sobě, aby těm druhým bylo dobře. Není tu žádné buď já nebo ty. Ale je to tak, že já se nabízím jako cíl pro dobré jednání. Na mně se můžete trénovat jak být dobrý. Právě jako mniši a mnišky to nabízíme trošku jinak, aby na nás byli dobří. Protože když někdo jiný jim nabízí, aby byli dobrý, tak je to často darebák, který je potom vykořistí. Ale tady na Srí Lance vědí, že to je mnich, že oni ho obdarují a že on je nebude dál vykořisťovat, že ten mnich, kterému dali to jídlo, jim neuzme něco dalšího, že mu můžou dát jenom, kolik sami chtějí. To je velmi složitý, kulturně během staletí vyvrálý mechanismus. Lidé jsou v buddhistických zemích jiným způsobem a intenzivněji šťastní.

AV: To je opravdu složitý mechanismus, protože po zkušenosti z pindapáty, kterou jsem dělala v Olaboduvě, tak že jsem chodila do těch stejných domů – ve středu jdu do čtyř domů, ve čtvrtek asi do pěti domů. A já vím, že v těch domech dostanu víc jídla, než kolik sama můžu sníst. Zbyde mi ještě hodně, co pak vyhodím. Nastává mi tam samozřejmě ten konflikt vyhozeného jídla, protože v tom okamžiku mám pocit, že jsem zneužila dobroty těch lidí.

KA: Ano, bylo by to zneužití, kdybys to dělala kvůli sobě. Ale tys je nezneužila, tys jim dala možnost, aby tě obdarovali. Jsou i takoví chudáci, kteří nemají žádnou možnost obdarovat někoho, nemají žádného mnicha, žádnou mnišku. Jsou děti, které nemají možnost obdarovat maminku, tatínka. Nemají pro koho namalovat obrázek. Jako dětský psychoterapeut vím, co to znamenalo pro ty děti v dětském domově, kde neměly nikoho, komu by mohly něco namalovat. Ale když věděly, že je navštívím, tak namalovaly něco pro pana doktora a pan doktor z toho měl opravdovou radost. To je tenhle princip.

V Evropě je mnoho lidí, kteří nemají komu dát dánu. A ty jsou tak zatvrdlí sami před sebou, že už ani nevidí, že je na tom něco špatného, když nemají koho obdarovat. Takže ze soucitu s Evropany bych byl rád, aby tam šlo pár mnichů a pár mnišek, aby umožnili i těm nejzatvrdlejším, osírelým, zácpou trpícím Evropanům být někdy dobří. Nějak jim umožnit, aby něco z té své zácpy pustili, aby darovali.

AV: I tak je to pro mne těžké, protože já když tady jdu do těch domů, tak se cítím nezvykle.

KA: To se tedy necítíš jako mniška, to se cítíš stále ještě jako evropsky dobře vychované děvče. Ale když pochopíš jakou funkci tu máš, ctihodná paní, uvidíš to jinak. A toto chápou tady ti místní mniši, kněžky a kněží... Chápou to lépe než my – i když je právem v jiném kritizujeme, že nejsou pořádní mniši a mnišky, tak tohleto ale chápou. Ti, kteří patří k té místní kastě oranžově oblečených, dělají tohleto dobro, žijou pro dobro druhých. Problém ale je v tom, že je organizačně snadnější, aby dárci nosili jídlo do kláštera. To pak má v ten den jen jedna rodina možnost něco darovat. My obejdeme každý den deset i více domů, takže jsme každý týden ve styku s nějakými sto rodinami.

AV: Pro mne je snadnější chodit do těch domů, kde jsem s nimi už předtím měla kontakt a vedla rozhovor o Dhammě a kde vědí, že pravidelně v ten den týdne přijdu.

KA: Výběr domů, do kterých chodíš, to je další věc. My chodíme i do těch nejchudších. My nechodíme jenom do těch, kde vidíš, že mají hodně a můžou si dovolit dávat. My jdeme na pindapátu i do takových domů, kde vidíme, že jsou chudí. Tam nám dají ze svého oběda třeba

jen jednu lžici rýže – a my ji vezmeme a dáme jim požehnání. A oni jsou šťastni, že mohli dát! Dali jednu lžici. To je jedno. Ale dali!

AV: Mě k tomu teď napadá, že vlastně nejlepší pocit z dány mám, když jdu do chudého domu.

KA: To je zajímavé. Víš proč?

AV: Jsou mi nejbliž ty chudý lidi.

KA: Nebyla jsi vychovaná v komunismu? Cítíš se jako Anna Proletářka?

AV: ...asi tak. Jako že mám dělnický původ.

KA: Tak jo. Ale nezapomínej, ctihodná paní, že bývalí komunisti jsou dnes ti nejmajetnější zbohatlíci. A nezapomínej, že jsme jako Buddha sice žebráci, ale královského původu, jsme duchovní šlechta a otevíráme pro duchovní proletariát Buddhovu ušlechtilou cestu ke štěstí. Takže to je ten druhý bod. První bod je, že jsme mimo sociální struktury a druhý je, že žijeme v závislosti na druhých, kterým sami sebe nabízíme, aby mohli být dobří.

AV: A třetí bod zní „*añño me ákappo karaníyo*“ – jiným přístupem mám jednat. Ano, nejsem už laik, takže můj život je už definitivně jiný. Jsem mniškou. A k tomuhle tomu mi opět řekla ctihodná Vijita, hlavní mniška v Olaboduvě, že je to vlastně těch 75 Sekhiya neboli tréninkových pravidel pro novice.

KA: Takže ona ti to řekla dobře. Dala ti to do vztahu k té mnišské etiketě zvenčí pozorovatelného chování, k tomu jak vypadáš, jaká je tvá role v rituálních a společenských událostech. Kromě toho, že máš určitý způsob chování, je zde míněn i jiný vnitřní postoj. Slovo *ákappo* je od slovesa *kappati*, které ty znáš ve spojitosti *sankappa* či *sammá-sankappa* jako součást Buddhovy ušlechtilé osmičlenné stezky. *Kappati* je připavit; *ákappo* je přístup. To znamená, že tam nejde jenom o to, jak vstupuješ do domu, že při chůzi nemáš rukama, ale že tohle to všechno – ten způsob jak tu sedíš jako mniška je výrazem toho tvého vnitřního důstojného postoje.

AV: Mě teďka napadlo, Bhante, že vlastně to vnější je u mě už jenom výrazem toho vnitřního, že nejdůležitější je ten vnitřní způsob žití.

KA: To je skvělé, důstojná paní. Pokud je někdo vnitřně opravdu mnichem nebo mniškou a prožívá to tak a k tomu je to navíc meditující člověk, tak je to navenek dobře vidět. Ale aspoň něco málo z toho se dá natrénovat i zvenku, nové mnišky jsou hlavně takto trénovány, aby vypadaly jako mnišky. Když přijdeš v evropském městě do nějaké kanceláře, tak tam vidíš, že většina se jich tváří, jako kdyby pracovali. Když někdo vejde, tak zastrčej šuplíky s časopisy, sekretářky si zavrou lahvičky s lakem na nehty a uklidí manikúru. No a to je pro mnohé ten nejvyšší kumšt. Tohle ale tak moc nejde ve výrobě nebo na stavbě. A u mnichů a mnišek je to možné, takže většina se učí tvářit tak, aby vypadali jako mniši a mnišky. To je ten třetí bod, *añño ákappo*, jiný přístup, jak jinak jsem připraven či připravena vystupovat. Jestli tedy přijdu někam lajdácky, hajdalácky, anebo někam vstoupím důstojným způsobem. K tomu jsi, ctihodná Vajiro, dobře doplnila, že jde o opravdovost, která je výrazem vnitřního způsobu žití. A to platí pro všechny ty tři první z deseti témat Dasadhamma-Suttam, které jsme tu dosud probírali.

AV: Tolik tedy ke třetímu bodu, k našemu mnišskému způsobu vystupování, který je odlišný od toho, co je společensky běžné. No a na to mi přímo navazují, ctihodný pane, ty další body, kterými se Dasadhamma-Suttam zabývá...

(konec první části rozhovoru)

Dasadhamma-Suttam

Pokračování rozhovoru ctihodného Áyu Kusalánandy (KA) a ctihodné Ayya Vajiry (AV) v Kananvile 7. 7. 2003 (druhá část rozhovoru).

- AV: Ten čtvrtý bod, kterým se Dasadhamma–Suttam zabývá, zní „*kacci nu kho me attá sílato na upavadatí 'ti*“. To je přeloženo „jen abych sám sebe za své způsoby nemusel kárat“. K tomuto, když to recituji, tak mi tam většinou vyskočí dodržování deseti etických rozhodnutí a taky otázka, jestli jsem někde nekecala a hlavně sama sobě něco nenamlouvala.
- KA: Hm, pravdivost a netlachat...
- AV: Netlachat, neškodit v nějaké zaslepenosti, neříct nějaký nesmysl. Žít v pravdě.
- KA: Takže to je význam slova *sílato*, být charakterní, opravdový. Buddha pronesl několik sutt, ve kterých použil slovo *síla* nejen v rámci instrukce etického tréninku. Příkladem je *kukkura–síla* v *Kukkuravatika–Suttě*, což je promluva o asketech, kteří na sebe vzali charakter nějakého zvířete, psa nebo krávy. Takže dělali tu *sílu* toho zvířete, žili jako to zvíře, procházeli tím v tom smyslu *vítivattantí*, který je dále uveden též v *Dasadhamma–Suttě*.
- AV: Aha, tedy i jako kdo opravdu žiju, nejen jestli žiju eticky.
- KA: Ano, proto jsme se rozhodli žít jako mniši a mnišky tradice Áyukusala, to znamená takovým způsobem, který je co nejbližší způsobu života Sanghy v době Buddhově. To známe jednak z podrobných záznamů v kánonu Tipitaka, jednak ze zdejší dávné tradice lesní sanghy. Proto žijete se mnou tady na Srí Lance, kde jsme tomu nejbližší.
- AV: A proto opakovaně zdůrazňuješ, Bhante, že nenapodobujeme ani sinhálské či thajské vesnické faráře ani nově vzniklé lesní tradice ani žádné magické či šamanské praktiky...
- KA: ...jako některé kmeny, které mají totemová zvířata. Takže nic podobného! Máme ale často legraci z toho, jak faráři, fundamentalističtí mniši, či jiná zvířata praktikují svoji *sílu*. Takže dělat ty své povinnosti, jako například ta naše kočka tady plní někdy kočičí povinnosti a někdy je neplní. Přijdou sem návštěvníci, dávají naší kočce sušenky a ona pak přestane plnit kočičí povinnost honit myši. Tady ctihodný Hitakusala jí to opakovaně říká úplně na rovinu: „Žádnou sušenku nedostaneš, ty tady neplníš svoje kočičí povinnosti. Jenom mňoukáš, žiješ ve slovech a realita ti utíká.“ Takhle jí to řekl, tý své kočce.
- AV: A ona pak hned ulovila ještěřku.
- KA: Takže to je story, kterou tu všichni znají a dělají si kvůli ní legraci ze ctihodného a jeho výchovy pro kočku. No a k tomu lze vztáhnout ten Buddhův úsměv *hasita*.
- AV: Bhante, teď prosím ale zas vážně. Vraťme se ke „*kacci nu kho me attá sílato na upavadatí*.“
- KA: Tam tedy jde o to, aby ta naše *síla*, ten náš charakter nebyl jen mravný či umravněný, ale aby byl i obsahově takový, že si sobě nemusím *upavadati* – nadávat, doslova *upa–* je nad– a *vadati* je mluvit. Tedy že sám sebe nemusím kárat: „Jakej to máš charakter! Jak to jednáš!“ A pokud by měl někdo výčitky, že má charakter jako kočka nebo pes, tak je to v pořádku. Tady není cílem jak zastavit výčitky. Tady to je o tom jak předcházet tomu spravedlivému vyčítání si.
- AV: Pak už jsme u pátého bodu, který je o vyčítání těmi druhými a zní: „*kacci nu kho mam anuvicca viññú sabrahmacáři sílato na upavadantí 'ti*“.
- KA: Tak, ctihodná paní, jak tomuhle rozumíš?
- AV: Mně to přijde jako, že ty lidi, nebo hlavně ta moje sangha, ve které se pohybuju, ty spolubydlící mnišky můžou vidět a určitě vidí, že někdy nejednám bezvadně, že to moje jednání není úplně nejlepší. Takže mi to přijde, jako že mám brát v úvahu vnější „dohled“.

- KA: Ano, v pořádku. Je tady zase to *silato* – ta struktura charakteru, ten způsob jednání. Tedy mé charakteristické jednání. A to, co vyplývá z mého charakteru, by mělo být přijatelné pro ty, kdo jsou mi důležití. Jak oni vidí můj étos. To je pro druhé to moje *silato*.
- AV: Co zahrnuje v tomto smyslu étos?
- KA: Étos to je způsob, zvyk, styl jednání, etologie je nauka o zvycích, etika je návod pro praxi. Můj způsob jednání, to moje *silato* prozkoumávám, zda je jednak pro mne v pořádku tak, že sám sobě nemusím dělat výčitky, jednak pro druhé v pořádku tak, aby ti druzí mi nemohli vyčítat, že dělám něco nepatřičného. Je tu v tom i ta sociální kontrola. V každodenní praxi jedním pokud možno spontánně. To, co mám nacvičené, tak to pak přijde spontánně. Ale přesto si dovolím jenom takovou spontaneitu, za kterou se nemusím stydět. Nemusím si dělat výčitky a taky beru ohled na to, zda to je tolerované těmi moudrými, *viññú*. Neříkám si: „Co by tomu řekli lidi? Co si budou ostatní děti ve škole myslet...“ To je fuk. Ale co ti moudří tomu řeknou, to je důležité.
- AV: Mě teďka napadá, koho vůbec můžu považovat za moudrého.
- KA: Rozhodně ne instituční, komerční a politické autority... jako co tomu řekne ředitel podniku nebo soudružka učitelka. Vaši rodiče i vy jste byli vychováni jako Zoja Kosmoděmljanskaja, která přivedla na smrt svoje rodiče, protože to chtěla soudružka učitelka... anebo jiný vzor byl Pavlik Morozov... Ti jednali tak, jak to bylo schváleno politickými autoritami, které kázaly třídní boj, diktaturu a nenávisť. A to dodnes funguje v české společnosti. Proto hledáme a v Buddhově nauce nacházíme něco lepšího.
- AV: Mě k tomu zase napadá, že je tady nejdůležitější to vnitřní prožívání.
- KA: Ano. *Silato* je výraz toho vnitřního a výsledek vlastního ohodnocení, ale bereme v úvahu i to, jak je to před těmi druhými moudrými, se kterými máme vzájemnost.
- AV: Je to vlastní... Když se rozhodnu něco udělat, tak je to vlastní *yoniso–manasikāra*, jež můžu použít v tomhle pátém bodě. Zvažuju vlastně to, co moje jednání může způsobit v mé skupině, zvažuju sociální dopad svého jednání.
- KA: Ano.
- AV: Šestý bod Buddhovy promluvy to sociální pak zase vyvažuje. Říká „*sabbehi me piyehi manāpehi nánābhāvo vinābhāvo ’ti*“ tedy „ode všech mně milých a druhých jsem odlišen a oddělen“. K tomu mě napadá, že když jsme minulé úterý mluvili po telefonu o tom, že s tím mám problémy, když vnímám, jak tady ti faráři a farářky nevedou mnišský život, ale starají se o své příbuzné, že tu jde spíš o udržování kulturní buddhistické tradice v rodinném životě. Řeknu to takhle: jen aby ti laici byli pořád dobrými buddhisty a dájaky. Šlo o to, že jsem jim nechtěla nabízet pouhé opakování mnišskou předříkávaných formulí, jen ceremonii, na kterou jsou zvyklí od své tety mnišky, kterou nechci napodobovat. To je proti mému prožívání. A tys mi na to řekl, že nikde na světě nenajdu nikoho, koho bych mohla prožíváním napodobit, nebo na koho bych se mohla vázat svým prožíváním. Prostě, že jsem jako mniška unikátní oddělená bytost. Pro mne to vyznělo tak, že se musím naučit žít s tou svou odlišností ve všech oblastech života a kdekoliv na světě, kdekoliv budu.
- KA: Dobře. Tak to byla zase kombinace pro účel osobního vedení. Co jsem ti říkal, abys to brala osobně, bylo spojení tohoto šestého bodu a toho třetího bodu – „*añño me ākappo*“. Co jsem ti říkal, bylo, že se nemáš starat o příbuzné ani vlastní ani cizí... to znamená „*sabbehi me piyehi manāpehi*...“. Mniška se distancuje ode všech, kteří jsou milí a drazí. To je původně vztaženo na rodinu, ze které odcházíš do bezdomoví. Když se stáváš mniškou nebo mnichem, tak přestáváš myslet na rodinu. Ne jako normální československý člověk za komunismu nebo i dnes myslí na rodinu a říká si: „Kdo nekrade každou hodinu, okrádá svoji rodinu.“ To platilo za komunismu, to platí i dneska. Zkrátka a dobře chtějí urvat co se kde dá, aby to bylo pro moje milé a drahé.

Takže tam to máme daleko jasnější v té Evropě. No a tady to znamená, že když někdo něco dělá, tak to dělá tak, aby bylo dobře doma a u příbuzných. Nemusí to jít do toho agresivního způsobu boje o koryta či boje za jakousi víru, jako je tomu v Evropě. I tady to ale znají podobně.

- AV: Dokáže to takto někdo vysvětlit mniškám v Evropě nebo Americe? Je známé, že ta nejslavnější německá mniška byla především milující babičkou a dodnes je její svatyně v Bavorsku vyzdobena jejími rodinnými fotografiemi.
- KA: Viděl jsem to tam taky. Neznám zatím žádnou západní mnišku, kterou bych ti, ctihodná Vajiro, mohl dávat za vzor. Takže jsi tady průkopnicí tradice Áyukusala, kde jde o to, že jsi mniška tím, jak jsi odlišená, jsi jiná, jsi oddělená. Ty nejednáš pro dobro své rodiny, nekradeš kvůli nim, neokrádáš ostatní proto, aby tvoji příbuzní se měli dobře, ale jednáš pro dobro všech, tím tedy pro dobro i svých příbuzných... Tím se dostáváš nad tu začleněnost dle svého původu. A to je problém nejenom pro postkomunistické Čechy ale taky pro alternativní subkultury na Západě... To jsme diskutovali ten americký film Matrix, ve kterém pro dobro zabíjeli ti hrdinové, byla tam skupina alternativních computerových hrdinů. Jeden z nich se vydá do city a oni ho jdou zachraňovat. Aby zachránili toho kamaráda, tak postříleli stovku policajtů, tedy otce rodin. No a alternativní fanoušci a pacifisti a spirituální lidi mi říkali, jaký je to krásný film, ta Matrix. Jak si tam všichni pomáhali. ...ale za tu cenu, že postříleli spoustu lidu. Tak to teda není ono. Ty jsi však jako mniška mimo tyhle idiotismy. Jsi oddělená od svých milých. Jsi mniška. Samozřejmě, že máš někde nějaké příbuzenstvo... ale už neděláš všechno jenom pro tu svou rodinu, nehleďš kde co shrábnout, ukrást, pro dobro svých milých a drahých, koho zničit, odstranit.
- AV: Ale to se přenáší i mezi české buddhisty. Například ta webmasterka toho českého ašina, která pro míněné dobro svého ašina dokázala pokazit text knížky Slovo Buddhovo, zablokovat stránky Bodhi Praha a další věci. Protože byla vázaná na toho svého milého ašina, tak dělala lumpárny, zlodějnu, kriminální věci a postupovala proti ostatním buddhistům.
- KA: Tak to funguje nejen u buddhistů ale i v různých jiných spirituálních skupinách. Kážou dobro a mluví o lásce, ale když jim přijde někdo do cesty, tak jsou schopni ho zničit. Takže tomuto stranickému jednání zabránit svou nestranností a odlišeností, to je tady míněno tím „oddělením od mně milých a drahých“, tedy „*sabbehi me piyehi manápehi nánábhávo vinábhávo*“.
- AV: My jsme se o tom bavili ještě v tom smyslu, že nemám čekat vlastně nic víc než přátelství od těch mnišek, které mají především funkci rodinných farářek. Jsem jiná tím, že medituji, že vedu mnišský život jako *pabbajika* dle Buddhova ideálu bezdomoví. Vzdala jsem se civilní kariéry, zatím co většina mnichů a mnišek si budují kariéru. Už i jenom to, že jsem bílá, že mám bílou kůži — i to mě vlastně odděluje. Mě se to vše vlastně v tom krizovém rozhovoru se svým učitelem vztáhlo na tento šestý bod jinosti a oddělenosti „*nánábhávo vinábhávo*“.
- KA: Ano. Souvisí to s tím, jak jsi z té krize, ctihodná paní, získala vyšší sebedůvěru.
- AV: Dobře, tak to je ta šestka. A sedmička zní: „*Kammassakomhi, kammadáyádo, kammayoni, kammabandhu, kammapatisarano, yam kammam karissámi kalyánam vá pápakam vá tassa dáyádo bhavissámi 'ti*“. A to je všechno o činech. Tenhle bod je mi celkem jasný. To si můžu dennodenně vyzkoušet a ověřit.
- KA: Ano, ale Buddha to tady ještě zdůrazňuje, že je nutno si připomínat, co je to *kamma* a *vipáka*. Že chtivostí a nenávisť motivované činy jsou *akusala-kamma*, tedy neblahodárné činy vedoucí k výsledkům plným utrpení, zatímco blahodárné činy *kusala-kamma* mají příjemné plody *kusala-vipáka* — to si máme stále připomínat. To je jedna centrální záležitost Buddhova učení, která je ti jasná. Je však mnoho mnichů a mnišek, kteří kážou nesmysly o tom, co je to karma.
- AV: Osmý bod zní „*Kathambhútassa me rattindivá vítivattantí 'ti*“. Tak k tomu mě napadá zase působení mysli, jak funguju ve svém prožívání. Pokud budu často nenávisťná, tak ze mne bude ošklivá zlá bestie. Pokud budu dobrotivá a štedrá, bude ze mne krásná šlechtná bohyně.

- KA: Čím člověk zachází, tím schází. *Vitvattati* znamená něco prodělat, za určitých podmínek fungovat, *vattati* je tvořit, pokračovat v něčem. Takže jde o to, co dělám, ten způsob mého fungování, *vitvattanti*, to co dělám ve dne v noci *rattindivá*, což znamená pořád. *Bhúta* je pak to, co se stalo, co nastalo. Takže k čemu to skutečně vede, co ze mne udělá to, co pořád dělám. Tak to je ti taky jasný?
- AV: Jo. O tom jsme už mluvili také v souvislosti charakteristického jednání *sílato*, tedy jednání, které utváří charakter.
- KA: Tady jde vždycky u každého bodu Dasadhamma–Sutty o to, najít ta klíčová slova a vědět, jak spolu souvisejí, hm? Tedy najít co je téma a réma. Téma, o čem to je, a réma, jak je to rozvíjeno. Ne tedy nějaký gramatický podmět a přísudek. To je vysvětleno v každé dobré encyklopedii, co to znamená téma a réma v etice, v literárních dílech je druh obsahu téma a co to téma způsobí, to je réma. V Buddhově nauce je to otázka čtyř pronikavých vědění *patisambhidhá*, o kterých jsme nedávno dělali interview na téma Buddhovských vědění a jak jsou použita ve výuce a výcviku Dhammy. Tak jo, to jsi podrobně studovala. A co pak ta devítka?
- AV: Ta zní: „*Kacci nu kho aham suññágáre abhiramámi 'ti*“.
- KA: No, tak oč tady jde?
- AV: Tak to se mi vztahuje na to, jestli se chci spolčovat, anebo vyhledávat samotu *suññágáre* pro meditaci. Jak si budu žít podle svého rozhodnutí.
- KA: No přeci v prázdném domě... Jak je to řečeno i v Satipatthána–Suttě: „odebrat se do lesa, k patě stromu nebo do prázdného přístřeší“. A to znamená nejenom vyhledat odloučení *viveka*, to *suññágáre* znamená jednoduché obydlí, nikoliv luxusně zařízený byt, plný nábytkem. Nebydlet v muzeu. Většina obydlí Evropanů to jsou taková malá privátní muzejíčka. Dobře, tak proti tomu máme *suññágáre abhiramámi*, tedy oblibu pro jednoduchý život.
- AV: Mne ještě k tomu napadá, že také v klášteře to má význam prostorově i sociálně — pro mne osobně žít v prostoru, který sdílí pět mnišek, už je moc.
- KA: To ale záleží na tom, jak žijete. V Olaboduwa to máte dobré. To je sinhálská vihára, kde žije pět mnišek, a ty jsi jediná mniška ve vedlejším meditačním centru, které nyní nefunguje a je proto prázdné. Dá se žít tak, že víc mnichů nebo mnišek může žít v jednom meditačním klášteře v různých chaloupkách, nazývaných kuti. Takže ta odloučenost, žít v jednoduchém prázdném obydlí, to se dá dělat s ostatními dohromady. Tak to je ta devítka: *suññágáre*, v prázdném obydlí jednoduchý odloučený život.
- AV: A desítka zní: „*atthi nu kho me uttari-manussa-dhammo alam-ariya-ñána-dassana-viseso adhigato yenáham pacchime kále sabrahmacárihi puttho na manko bhavissámi 'ti*“.
- KA: Tak o co tady nakonec jde?
- AV: Mě k tomu napadá klást si otázku, zda jsem dosáhla vstup do proudu, tedy *sotápatti*, nebo vyšší stezky, zda umím vstupovat do pohroužení džhány a mám také nějaké nadpřirozené schopnosti.
- KA: Ano, o to tady jde, o to jde v praxi Dhammy vůbec: vykultivovat meditačně vyšší kvalitu než je obecně lidské, *uttari-manussa-dhammo*, tedy být *ariya-puggala*, umět džhány; no a samozřejmě i umět sociálně jednat pro dobro druhých. A tím se zase vracíme k tomu prvnímu bodu.
- AV: No a proč chtít tu „*uttari-manussa-dhammo*“ a jak to kontrolovat, jaký mám pokrok, jaký mám pokrok v meditaci, a v kultivování svého mnišského života?
- KA: To proč je vysvětleno tím, aby ses později nemusela stydět, žes promarnila mnišský život. *Pacchima* je pozdější, *kála* je doba, tedy, abych se na konec nemusela stydět, když se mne zeptají. Když ti pak někdo řekne „A umíš džhány? Jak dlouho jsi mniška, jak dlouho jsi mnich?“

Když se zeptáš nějakého mnicha tady nebo v Evropě a on ti odpoví: „Jsem 10 let mnich“, tak mu řekni „Ale, ctihodnej, to musíš být alespoň *anagámí*.“ No a on z toho bude celej popletenej. Někteří mniši, které jsem potkal v Evropě, říkají: „O tom se nehovoří. O tom, čeho jsme dosáhli.“ To je blbost! Buddha vyžadoval, aby se o tom hovořilo! Na mnoha místech Buddha chválí, když mniši a mnišky se o tom baví. Ale ti, kteří ničeho nedosáhli, se tomu vyhýbají. Hlavně je to proto, že neumí meditovat a tudíž jejich meditace k ničemu nevede. Vím, co jsem vyprovokoval tím článkem ke 100. narozeninám svého ctihodného učitele Nyánaponiky, kde jsem přesně popsal, jak jsme spolu probírali, k čemu vedla moje meditace.

- AV: Už jsem několikrát slyšela tu odpověď: „Výsledky mám, ale nechci o tom mluvit.“ To je častá odpověď. Mnozí odpovídají takto vyhýbavě, někteří ale přitom jaksi naznačují, že oni...
- KA: To pak je dobře, když se technicky zeptáš na pokrok meditace vzhledu a na postupy vstupu a výstupu pohroužení, které sis již sama ověřila vlastní praxí. Když někdo jen předstírá, tak selže, když se ho zeptáš technicky.
- AV: Jak ale zacházet s těmito otázkami na veřejnosti? To má totiž ještě dál ten dosah, že je těmito lidmi poškozována a matena veřejnost. Pak totiž vznikají otázky typu: „Jestli ten buddhismus vůbec k něčemu vede? A k čemu vede?“
- KA: Na veřejnosti je dobře vyjadřovat se zdrženlivě. Pokud ale mluvíme s těmi, kdo opravdu zkusili meditovat, a samozřejmě s těmi, kdo žijí mnišský život, tak je dobré mluvit otevřeně technicky o praxi meditace a postupně zjistit, jak pokročilá je ta osoba a jakou meditaci provádí. Přitom zpravidla rychle zjistíme, zda má zájem kooperativně sdílet zkušenosti, anebo chce jen jakousi konfrontaci.
- AV: Každý, kdo zná trochu buddhismus, ví, že jsou stupně pokroku, vstupu do proudu a další, tedy *sotápána*, *sakadagámi*, *anagámí* a *arahant*. A mniši denně recitují: *yad 'idam cattári purisa-yugáni, attha purisa puggalá, esa bhagavato sávaka-sangho*.
- KA: Denně to recitují i mnozí laici, ale kolik jich je, kteří patří do těch čtyř dvojic světců? Mnozí ani nerozumí tomu, co recitují. Kolik lidí znáš, kteří jsou *ariya-puggala*? Z více jak tisíce účastníků meditačních kurzů Áyukusala v Evropě je to asi jen deset, kteří dosáhli vstup do proudu nebo vyšší stezku. A to je v tradici Áyukusala, kde to funguje. Jak to má být pak u těch ostatních? Pamatujme si však, že tady v Dasadhamma–Suttě Buddha vyzývá k tomu, aby každý mnich, každá mniška si refleктоvali o tom, jestli jsou v nich vyšší kvality označené jako *uttari–manussa dhammo*. To znamená pravidelně si klást otázky k tomu, jak umím pohroužení džhány a jaký je můj pokrok na cestě stát se ušlechtilou osobou *ariya-puggala*. Často si uvědomovat, proč žiju mnišský život, tedy jak říká Buddha „*pabbajitena abhinham paccavekkhitabbá*“.
- AV: Děkuju, Bhante, za tvé vysvětlení a vlastně též za další instruování jak zacházet s textem Dasadhamma–Suttam ve vztahu k mnišskému životu a k vnitřní praxi meditace.

Další vysvětlení:

www.ayukusala.org

www.buddhist-files.gmxhome.de